

28. 1962
Vatan

Ahmed Hamdi Tanpınar bende her zaman kurak toprağa düşmüş bir bitki hüznü yaratmıştır. Adilikler, sathilikler, gelgeçlikler, vurdum duymazlıklar ortasında, onu mülteci bir orta Avrupalı, örneğin bir Macar yazara benzettiğim de çok olmuştur. Sağla sola, titiz bir ayırım yapmadan her önüne çıkan biraz kafası işler insanla dost sanılışı, hep bu yalnızlığından, kendine bir tutanak aramak, hiç değilse taşmak ihtiyacında olan engin dostluğuna bir takım yankı adacıkları bulmak zorunluğundan doğuyor olmalıydı...

A. H. Tanpınar

Haldun T A N E R

Öleceği hiç akla gelmezdi. Yaşamayı böylesine seven, onu bir sanat haline getiren, her anının tadını çıkarmayı böylesine âdet edinen az insan tanıdım. Bence, hoca, şair, romancı kişiliklerinden önce, onun bu yaşama sevinci dolu bohem yanı, hayatını estetik ve düşünsel bir yoğun yaşantılar halkası yapmak isteyen yanı, daha ağır basardı. Bu yanındır ki bütün öbür kişiliklerini zenginleştirir, böylesine içten ve sıcak yapardı.

Ahmet Hamdi Tanpınar, bende her zaman kurak toprağa düşmüş bir bitki hüznü yaratmıştır. Adilikler, sathilikler, gelgeçlikler, vurdum duymazlıklar ortasında bir ortamda, onu mülteci bir orta Avrupalı, örneğin bir Macar yazara benzettiğim de çok olmuştur. Sağla sola, titiz bir ayırım yapmadan her önüne çıkan biraz kafası işler insanla dost sanılışı, hep bu yalnızlığından, kendine bir tutanak aramaz, hiç değilse taşmak ihtiyacında olan engin dostluğuna bir takım yankı adacıkları bulabilmek zorunluğundan doğuyor olmalı idi.

Bir de şu var: Belki de insanlara, çıkardan uzak, alabildiğine içten bir yakınlık göstere göstere bunun zevkine ergeç onların da varacağını ummuş olabilirdi.

Onca dünyayı sırf onun gibi güzele tapış, insanlığa, dostluğa onun gibi inanış kurtarabilirdi. Bu bakımdan böyle bir dinin havariliği sayabilirdiniz arkadaşlığımı, hocalığımı, yazarlığımı, her yönünü.

Omuzunu çarpıtıp sağ kolunu gererek elinizi dürüst ve sınıksız öyle bir kavrayışı vardı ki bu avucun içinde sanki onun dost kalbinin sıcak atışını duyuyordunuz. Bir çocuğunki kadar temiz gözleri parlar ve hafifçe yaklaşır bir sır söyler gibi başlardı konuşmağa.

Size rastlamadan, kendi kendine, çoğu zaman o günkü bir rastlantı veya yaşantının çağrışımı ile daldığı bir düşünce silsilesinin son halkasını size açar; başından, gelişmesinden habersiz olduğunuz bu fikir yolculuğunu sanki siz de onunla birlikte katetmişsiniz, gibi sonucuna da sizi ortak etmek isterdi. Evet o kısık, ona çok yakışan, onun içtenliğini daha bir vurgulayan sesle. Kendi düşüncelerinizle, sokağın ve çevrenin gürültüleriyle gün-lük kaygularla bunalmış kafanız birden bu söylenenle bir bağlandı kurmakta gecikir, anlaşırsa bile ilkin onun anlattığı sıcaklıkta algılayamaz; ama yavaş yavaş onun iklimine onun dünyasına girince, bu söylenen, çoğu zaman yeni, aranıp duyulup varılmış yargı ya da bulguya, onun istediği ilgiyle yaklaşır; çoğu zaman bunu benimser, ondan ayrıldıktan sonra da yolunuza bu düşünce ile, ya da ona katılan yeni çağrışımlarla devam eder, sizi sıkan şeylerin baskısından bir süre uzaklaşmış olurdu.

Ölümünden birkaç gün önce Hachette rastlaşmıştık. Ayak üstü son romanından konuştuk. Eli elimde: Dün gece sizinkiler de idim dedi. Bezik oynadık. Tevfik Sağlam paşa, Hamit Nafiz, İlhami bey.. Yedi buçuk liralарını aldım. «Üzülmüşlerdir» dedim. Güldü. Basını salladı. Sonra yine eli elimde, «Yahu ne temiz ne pürüzsüz ne berrak insanlar dedi. Onların yanında kendime bakıyorum da. Ne şarklı olduğumu anlıyorum. Biz çok gılgışlıyız yahu, onlara kıyasla. Ali de benim gibi idi.»

Sevgili Ahmed Hamdi.. Kendine iftira ediyordu. Gılgışlı adam bunu düşünebilir, düşünse de söyleyebilir mi idi. «Estağfurullah» demedim.

Bu sözlerinde bir estağfurullah avcılığı aramak kadar onu tanımamak olamazdı. O bunu sırf o iki dostuna duyduğu haklı hayranlığa yeni bir renk katmak sevinci ile yapıyordu. Herkesin sıcak evine, kendini bekleyenlerin yanına döndüğü akşam vakitleri Ahmed Hamdi'yi bekar odasında yalnız plâkaları ile kitapları beklerdi.

Sınırlı hoca aylığının yarısını her ay kitaplara yatırır, kitap paketine sevgi ile sınıksız sarılır, sahifelerini, bir kadın soyuyor muş gibi gözleri parlayarak şehvetle açardı.

Güzele alabildiğine açık ruhunun kadınlara ilgisiz kalama-yacağı muhakkaktı. Ne varki bu aşkların çoğu platonik kalırdı. Hattâ âşık olduğu hanımların bazan bundan haberi bile olmazdı. Bu tutkunlukları çoğu zaman kısa, ama her zaman da geçici olurdu.

Kadın güzelliğini tabiat güzelliğine benzeten resamlara, ka fa ile değil, yaşantı ile hak verdiği bir günü unutamam. Yaz sonlarında bir gün küplüce arkalarında uzun bir yürüyüş yapmış, hem güneşli hem de hüznü tabiatın kaçıcı bir kaç anını yaşarken bu benzetisi kendi keşfetmiş olmanın mutluluğuna varmıştı. Ertesi gün beni Fakültede bulmuş, o yaşantının etkisi uçup kaçmadan, alelacele, Giorgione'nin Venüsünü, görmek ona bir de dünkü yaşantısının açısından yeni bir olgunlukla bakmak istemişti. Kitap, resim, heykel, koca sanat tarihi, onun için yeni yaşantıları şaheserleri ilk doğrulayan, destekleyen bir büyük kaynak oluyordu. Şu geçici hayat içinde, insan kendine bundan zevkli bir oyun bulamazdı.

Bu ebedi çocuk, bu benzersiz duygu insanı, yaşamaya bu denli aç ve uyanık insan artık aramızda yok.

Hiç umulmayan bir anda, o kadar zevkle dokuduğu kozasını bırakıp gitti.

Bunun şaşkınlığını ve onsuzluğun acısını dostlarına bırakarak.

Eli kalem tutan biri gidince tek avuntumuz onun yapıtları oluyor.

Ahmed Hamdinin değerli şiirleri, romanları, denemeleri bu özlemi bir derece karşılasalar bile, hiç onun gibi konuşabilir, hiç onun benzersiz kişiliğinin yerini tutabilirler mi?

